

Kateřina Rathouská Štroblová: **Reflexe socialistické minulosti v umění Střední Evropy**

Disertační práce

Posudek oponenta

Od disertačních prací jaksi samozřejmě očekáváme nosné původní téma, důkladnou teoretickou a metodologickou fundaci jeho zpracování, korektní stanovení smysuplných hypotéz, podrobný a metodicky čistý výzkum zvoleného předmětu, logicky vystavěnou, kultivovaným jazykem a terminologicky přesně formulovanou výslednou studii, odpovídající aktuálnímu stavu naší vědní disciplíny, vše provedené s patřičnou badatelskou poctivostí a kázní. Monografie s titulem *Reflexe socialistické minulosti v umění zemí Střední Evropy*, kterou k obhajobě předkládá kolegyně Mgr. Kateřina Rathouská Štroblová, to vše splňuje vrchovatou měrou a rovněž jaksi samozřejmě. Základní charakteristika, která čtenáři při první četbě vyvstane a nerozptýlí ji (naopak ještě prohloubí) ani reaktura, je *zralost*. Odráží se v ní autorčina erudice, neomezená na dějiny umění, i letitá kurátorská zkušenost. Podkládá ji ale ještě něco podstatného: Projekt práce byl zadán, jak autorka v textu prozrazuje, v roce 2010. Znamená to, že paralelně s autorčím osobnostním a profesním zráním zrál i předmět výzkumu. Generace historiků umění, do níž jsem příslušný, byla ještě školená v zásadě, že umělecká díla, od jejichž vzniku nás dělí odstup kratší než čas jedné generace, nemohou být předmětem našeho oboru. Vždy jsem se tomu bránil, ale přeci jen, nejen z tohoto důvodu, přistupuji k pracím o současném umění s jistou nedůvěrou. Je dána především vědomím obtížím s uchopením předmětu, který je v pohybu, dosud se vyvíjí a trajektorii tohoto vývoje v budoucnosti lze jen více či méně kvalifikovaně odhadovat. Když doktorandka před více než deseti lety formulovala vstupní hypotézy svého výzkumu, byla odkázána na odhady, ať už šlo o kontexty a specifika historiografického obratu v postsocialistických zemích nebo korelaci mezi frekvencí zkoumaných témat a věkovou příslušností umělců. Jak ukazuje výsledek výzkumu, v jejím případě šlo o odhady kvalifikované, vývoj se završil, relativně uzavřel, a tam, kde by na počátku byla nezbytná obširná přesvědčivá argumentace, poskytují objektivní doklady soustředěná díla. Způsob, jakým s nimi Kateřina Rathouská Štroblová nakládá, rovněž nepřipouští možné pochybnosti o tom, nakolik je předkládána práce umělekohistorická. Jako nápadný atribut vystupuje v této souvislosti také jazyk monografie, bezpečně vzdálený všem hříchům toho, jak se dnes o současném umění také píše.

Předložená práce je z těch, které oponentovi jeho úlohu nikterak neusnadňují, neboť ji redukuje i při striktním dodržení kritické pozice na konstatování pozitiv. Vedle těch základních, již stručně pojmenovaných, proto uvádím jen hrubý výběr některých dílčích:

Oceňuji, jak elegantně se autorka vyrovnala s vymezením Střední Evropy, úkolem jinak paradoxně přitažlivým svou nesplnitelností, když formulovala bez zjednodušení jen přesně tolik, kolik pro uchopení svého předmětu potřebovala. V kulturně geografickém vymezení předmětu výzkumu aliančními státy Visegrádské čtyřky ne-

shledávám nic formálního, dobrou volbu autorka plně zúročila. Bezpečný přehled, který to vyžadovalo, se neomezil na vizuální umění, své téma sleduje v celku umělecké i populární kultury a obratně při tom těží i ze své bezpečné znalosti literární a filmové produkce čtyř států. Obvyklá není ani spolehlivost jejího chápání čtyř národních historií pozdního socialismu až po realie každodennosti. Nerad používám pamětnický pohled, ale v naznačeném ohledu bývám překvapován nepochopením lecčeho z toho, co mi bylo prožít, v odborných výkonech mladších kolegů až příliš často.

Monografie je perfektně vyvážená, mezi kapitolami neshledávám kvalitativní rozdíly, tedy chystám-li se vyzdvihnout jednu z nich, činím tak jen proto, že je nejbližší mé odborné specializaci. Mám na mysli 7. kapitolu *Krajina socialistického modernismu v současném umění*, zvláště vstupní část podkapitoly 7.1 *Architektura jako médium paměti a identity*. Na ní lze demonstrovat sevřenou úspornou formu, jíž je rozsahem nikterak komorní monografie (213 stran čistého textu) napsána celá: Spletitou problematiku pojmenovanou titulem podkapitoly dokáže autorka uchopit na pouhých čtyřech stranách způsobem suverénně spojujícím díla již klasická (Maurice Halbwachs, Christian Norberg-Schulz, Jan Assmann, Pierre Nora ad.) a jejich filosofická východiska (Martin Heidegger, Jacques Lacan ad.) s recentním myšlením o vizuální kultuře v srozumitelný přesvědčivý tvar, který dobře připravuje vlastní analýzy a interpretace shromážděných děl.

Souhrnně tak mohu disertační práci Kateřiny Rathouské Štroblové *Reflexe socialistické minulosti v umění zemí Střední Evropy* hodnotit jako ryze původní, zralé, vyvážené a po všech stránkách mimořádně kvalitní vědecké dílo. Snad jediná, ovšem zcela marginální kritická výtká by se mohla týkat příliš střídmé (28 reprodukcí) obrazové přílohy. To může napravit knižní vydání monografie, za něž bych se velmi přimlouval. Zatím mohu předloženou disertační práci Kateřiny Rathouské Štroblové ale spouš **plně doporučit k obhajobě.**

V Dobřichovicích 2. září 2021

PhDr. Vladimír Czumalo, CSc.